Raadsvoorstel
Openbaar

Onderwerp
Rekenkamer: onderzoek Onderbesteding

Programma	Financiën	**Collegebesluit**	Nvt, raadsvoorstel opgesteld door Rekenkamer
Portefeuillehouder	N.P. Vergunst	**Behandeldatum Raad**	
		Status	Openbaar

Samenvatting
De Rekenkamer heeft meegedaan aan het DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers naar onderbesteding. Er is onderzocht hoe vaak onderbesteding voorkomt, hoeveel geld er jaarlijks overblijft en welke patronen hierachter zitten. Aanvullend op de bevindingen uit het DoeMee-onderzoek heeft de Rekenkamer verdiepend onderzoek gedaan naar de patronen van afwijkingen tussen begroting en realisatie in Nijmegen. De Rekenkamer heeft het onderzoek afgesloten met een beschouwing en een aantal aanbevelingen. Ook stelde de Rekenkamer een handreiking voor de raad op. In dit raadsvoorstel staat hoe de gemeenteraad van Nijmegen uitvoering wil geven aan de aanbevelingen.

Voorstel
1. De aanbevelingen uit het rapport ‘Te veel gevraagd’ naar aanleiding van het rekenkameronderzoek naar onderbesteding integraal over te nemen.
2. Het college opdracht te geven om
    a. binnen zes weken na besluitvorming de aanpak, planning en borging van de uitvoering van de aanbevelingen uit te werken in het Plan van Aanpak zoals voorgeschreven in de Verordening gemeentelijke rekenkamer 2024
    b. in dit Plan van Aanpak ook gemotiveerd aan te geven op welke wijze wordt omgegaan met de suggesties van de Rekenkamer in de toelichtingen op de aanbevelingen
3. Het college te verzoeken om in de termijnagenda van de gemeenteraad op te nemen wanneer:
    a. bij de uitvoering van het Plan van Aanpak bespreking met of besluitvorming door de raad aan de orde is
    b. de raad geïnformeerd wordt over de uitvoering van het Plan van Aanpak
4. Als raad te zorgen voor agendering van en bespreking met het college van:
    a. het Plan van Aanpak
    b. de rapportages volgend uit aanbeveling 1 en 2
    c. de voortgangsrapportages over de uitvoering van het Plan van Aanpak en de daaruit volgende voorstellen voor aanpassing van het Plan van Aanpak

Aanleiding
De Rekenkamer heeft meegedaan aan het DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers naar onderbesteding. Aanleiding voor de Vereniging voor het organiseren

van dit DoeMee-onderzoek was dat veel gemeenten bij het opstellen van de begroting denken dat er bezuinigd moet worden, terwijl na afloop van het begrotingsjaar blijkt dat er geld is overgehouden. Er is sprake van onderbesteding. In het DoeMee-onderzoek is onderzocht hoe vaak onderbesteding voorkomt, hoeveel geld er jaarlijks overblijft en welke patronen hierachter zitten. Naast het geven van dit inzicht, was het doel van het onderzoek om na te gaan of er bij de voorbereiding van de begroting verbeteringen in de begrotingsraming mogelijk zijn die latere meevallers kunnen voorkomen.
Aanvullend op de bevindingen uit het DoeMee-onderzoek heeft de Rekenkamer verdiepend onderzoek gedaan naar de patronen van afwijkingen tussen begroting en realisatie in Nijmegen. Het vinden van patronen stond centraal in het onderzoek naar onderbesteding. Er is niet onderzocht wat de oorzaken van de patronen van afwijkingen zijn of hoe deze verklaard kunnen worden. Om daar zicht op te krijgen is extra onderzoek nodig.

De gemeenteraad van Nijmegen heeft besloten dat rekenkamerrapporten altijd voorzien worden van een raadsvoorstel. Op die manier is duidelijk wat er gebeurt met de aanbevelingen en hoe de gemeenteraad stuurt op het nakomen van de gemaakte afspraken. In de Verordening gemeentelijke rekenkamer Nijmegen 2024 is vastgelegd dat vanaf 2024 de Rekenkamer het raadsvoorstel opstelt en dit gelijktijdig met het rapport aan de gemeenteraad aanbiedt.

Klankbordgroep van raadsleden
Tijdens de uitvoering van het aanvullende onderzoek door de Rekenkamer zijn er twee bijeenkomsten geweest met de klankbordgroep, bestaande uit raadsleden en fractievolgers. In de bijeenkomst in juni 2026 is het gesprek gevoerd aan de hand van toelichtingen van de Rekenkamer op de aanpak van het onderzoek en de bevindingen. In de bijeenkomst met de klankbordgroep in september 2026 is een concept van dit raadsvoorstel besproken.

Relevante besluitgeschiedenis

- Verordening financieel beleid, beheer en organisatie 2025
  Op grond van artikel 212 van de Gemeentewet moet de gemeenteraad bij verordening de uitgangspunten voor het financieel beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie vaststellen. Op 11 maart 2026 heeft de gemeenteraad de nu geldende verordening vastgesteld (agendapunt 4.4), met terugwerkende kracht tot 1 januari 2025.

Beoogde impact: een steeds realistischer begroting
Met dit voorstel wordt een steeds realistischer begroting beoogd. Door de aanbevelingen uit het onderzoek een plek te geven in de cyclus van begroten en verantwoorden, verwacht de Rekenkamer dat college en raad samen verder kunnen bouwen aan het verbeteren van de kwaliteit van de begrotingsramingen.

Argumenten
De uitkomsten van het onderzoek laten zien dat Nijmegen in de periode 2019 tot en met 2025 in zes van de zeven jaar (onverwacht veel) geld overhield. Tegelijkertijd waren de gerealiseerde lasten voor verschillende posten aanzienlijk hoger dan oorspronkelijk begroot. Op een deel van de afwijkingen ten opzichte van de begroting heeft de gemeente weinig invloed. Dat geldt in het bijzonder voor de extra middelen die de gemeente

gedurende het jaar van het Rijk ontvangt. Er zijn echter ook patronen van afwijkingen waarop de gemeente wel (deels) invloed heeft.

De Rekenkamer doet naar aanleiding van het onderzoek vier aanbevelingen:

1. Geef het college opdracht om:
    a. Periodiek een analyse uit te voeren van de begrote en gerealiseerde lasten en baten over meerdere jaren.
    b. Daarbij als invalshoek (een combinatie van) kostensoorten en taakvelden te hanteren.
    c. De bevindingen, conclusies en verbeteracties te rapporteren aan de raad.
    d. Deze analyses een plek te geven in de cyclus van begroten en verantwoorden.
2. Geef het college opdracht om:
    a. Specifiek voor de kostensoorten voor personeel en voor afschrijvingen op korte termijn analyses van de begrote en gerealiseerde lasten uit te voeren.
    b. De uitkomsten van deze analyses gelijktijdig met de jaarstukken 2026 aan de raad te rapporteren.
    c. Gelijktijdig met het Koersdocument voor 2028 aan te geven hoe de lasten, danwel de ambities in de begroting worden aangepast op de uitkomsten uit deze analyses.
    d. Gelijktijdig met de jaarstukken 2028 aan de raad te rapporteren over het effect van de bijstellingen in de begroting.
3. Verzoek het college om uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 de geactualiseerde Kadernota Investeringen ter besluitvorming aan de raad aan te bieden en voorafgaand daaraan overleg met de auditcommissie te voeren.
4. Ga in gesprek met het college over de uitgangspunten en spelregels voor het doorvoeren van begrotingswijzigingen. Pas zo nodig naar aanleiding van dit gesprek Verordening 212 en/of de spelregels aan.

De Rekenkamer heeft naar aanleiding van het onderzoek ook een praktische handreiking voor de raad opgesteld. Raadsleden kunnen deze gebruiken bij de (voorbereiding van de) behandeling van stukken in de cyclus van begroten en verantwoorden.

Volgens de Rekenkamer helpt de uitvoering van de aanbevelingen om als raad en college samen tot een steeds realistischer begroting te komen. Uitvoering van de aanbevelingen helpt de raad ook bij het invullen van zijn budgetrecht en daarmee bij het versterken van zijn kaderstellende en controlerende rol.

Kanttekeningen

Met de eisen uit de Verordening gemeentelijke rekenkamer Nijmegen 2024 dat het college een Plan van Aanpak voor de implementatie van raadsbesluiten op moet stellen en één keer per jaar aan de raad moet rapporteren over de voortgang van de uitvoering van dat Plan van Aanpak, zijn er goede waarborgen voor de uitvoering van het raadsbesluit. Het blijft echter belangrijk dat, vanuit hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een steeds realistischer begroting, raad en college het gesprek aangaan over de uitvoering van het Plan van Aanpak en de stukken die daaruit voortvloeien.

Participatie
Bij de uitvoering van het onderzoek naar Onderbesteding zijn geen inwoners betrokken. Het onderzoek richtte zich op het vinden van patronen van afwijkingen tussen begroting en realisatie. De ervaringen van inwoners vielen daarmee buiten de scope van dit onderzoek.

Communicatie
Het rapport, de handreiking en het raadsvoorstel zijn voor inwoners te lezen via www.nijmegen.nl en in de Stadswinkel. Het rapport kan ook opgevraagd worden bij de secretaris van de Rekenkamer. In een bericht in De Brug worden inwoners hierover geïnformeerd.

Voor de leden van de gemeenteraad organiseert de Rekenkamer voorafgaand aan de behandeling van de begroting een inloopspreekuur. Onderdeel van de behandeling van het rapport door de raad, is een technische toelichting door de Rekenkamer.

Financiën
Dit raadsvoorstel heeft geen directe financiële gevolgen.

Vervolg
De uitvoering van de aanbevelingen vraagt om een gestructureerde aanpak. Daarom is het belangrijk:

- te gaan werken op basis van een Plan van Aanpak;
- dat de raad ten minste één keer per jaar door het college geïnformeerd wordt over de stand van zaken van de uitvoering en eventuele aanpassingen in het Plan van Aanpak op inhoud, inzet van middelen en/of planning;
- dat raad en college in gesprek blijven over de uitvoering en daarmee bereikte resultaten.

Op dit moment loopt er vanuit de auditcommissie een proces om te komen tot betere sturingsinformatie in de begroting (onder andere betere doelen, prioritering van doelen en afgeleid daarvan ook betere indicatoren die goed gemonitord kunnen worden). Raad, auditcommissie en college trekken hier samen in op. Met het oog op de samenhang tussen beide verbeterprocessen is te overwegen om in het Plan van Aanpak naar aanleiding van het rekenkameronderzoek ook de verbeteracties voor de sturing op de begroting mee te nemen.

Fatale termijn
De behandeling van dit raadsvoorstel en bijbehorend rapport kent geen fatale termijn. In de Verordening gemeentelijke rekenkamer Nijmegen 2024 (artikel 12 lid 5) staat dat de raad rapporten van de Rekenkamer in principe binnen drie maanden na ontvangst in zijn vergadering behandeld.

Openbaarheid
Rapporten van de Rekenkamer zijn altijd openbaar (artikel 185, lid 6 Gemeentewet).

Bijlagen

- Rekenkamerrapport ‘Te veel gevraagd’
- Bijlagenboek bij het rapport ‘Te veel gevraagd’
- Handreiking voor de raad: vragen en aandachtspunten voor (de voorbereiding van) de behandeling van stukken rond begroten en verantwoorden
- Publiekssamenvatting
- Landelijk rapport DoeMee-onderzoek Onderbesteding

Alle bijlagen staan in het iBabsoverzicht voor het rekenkameronderzoek Onderbesteding.